

Beslutningsforslag nr. B 120. Fremsat den 13. april 1999 af Søren Kolstrup (EL) og Jette Gottlieb (EL)

Forslag til folketingsbeslutning

om elevers og studerendes rettigheder

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte lovforslag m.v., der fastsætter en række basale fysiske og demokratiske rettigheder for elever og studerende. Rettighederne skal sikre elever

og studerende demokratisk indflydelse og ordentlige fysiske, pædagogiske og økonomiske rammer i form af bl.a. gratis uddannelse og tidsvarende undervisningsmateriale og udstyr.

Bemærkninger til forslaget

Demokratiet i de danske uddannelsesinstitutioner blev voldsomt svækket op gennem 80'erne og begyndelsen af 90'erne.

Udgangspunktet for det demokrati, som havde udviklet sig på uddannelsesstederne, var de mennesker, der færdedes på uddannelsesinstitutionen hver dag - lærere og elever. Arbejdspladsdemokrati var det mål, som forskellige organisationer stræbte efter. Elevernes muligheder for indflydelse var langt fra tilstrækkelige, men eleverne havde gennem deres bevægelser kæmpet sig til flere rettigheder. De demokratiske strukturer for lærere og elever blev sat under pres gennem en række ændringer i styringen af uddannelsesinstitutionerne i Danmark.

Indførelsen af skolebestyrelser i folkeskolen i 1987 satte nye standarder for demokratiet i den danske uddannelsesverden. Magten blev koncentreret hos skolens leder - inspektør eller rektor - som fik ansvar for det pædagogiske område, og i øvrigt magt som en enevældig høvding. De overordnede rammer skulle besluttes i en bestyrelse, hvor personer uden for skolen - det være sig forældre eller andre - som udgangspunkt havde flertal.

De nye standarder med en koncentration af magt omkring lederen og etablering af bestyrelser satte sig igennem i resten af uddannelsessystemet, eksempelvis gymnasieloven fra 1989, og kronen på værket, universitetsloven fra 1992, der effektivt rullede det tilkæmpede demokrati i universiteterne tilbage.

Konsekvenserne af det demokratiske tab kan være ganske store. I Danmarks Lærerforenings medlemsundersøgelse fra 1996 beskrives, hvordan de nye ledelsesformer har medført tab af indflydelse for lærerne og dermed manglende engagement og pædagogisk udvikling i folkeskolen.

Afviklingen af tankerne om arbejdspladsdemokrati har også ramt eleverne hårdt. Elever bliver ofte reduceret til »produkter«, der gennem uddannelsessystemet skal opkvalificeres hurtigt, effektivt og billigt. De, der skal have indflydelse på uddannelsen, bliver så ofte »aftagerne« i form af andre uddannelsesinstitutioner, erhvervslivet osv.

Demokrati er en uhyre vigtig del af uddannelsessystemet, som en værdi der indgår i uddannelsen, således at unge gennem direkte deltagelse og indflydelse medvirker i en demokratisk proces. Demokrati er også med til at skabe motivation og engagement, idet indflydelse og forståelse for den undervisning, man deltager i, ofte skaber motivation og engagement i undervisningen, hvorved indlæringen forøges.

Enhedslisten ønsker at sikre elever/kursister/studerende basale rettigheder, mens de er i det danske uddannelsessystem. Vi ønsker at definere minimumskrav til de forhold, som uddannelsessøgende skal have, så der er gode rammer for at uddanne sig i Danmark.

Som et første skridt fremsætter Enhedslisten herved forslag om basale rettigheder for elever i det danske uddannelsessystem. Vi tager fat på de grundlæggende krav til indflydelse og fysiske rammer, men ikke - i denne omgang - på det faglige og pædagogiske indhold af uddannelserne.

Som elev/kursist/studerende på en uddannelse i Danmark har man ret til:

- indflydelse på skolen. Som elev/kursist/studerende har man ret til indflydelse på uddannelsesinstitutionens hverdag. Det vil sige uddannelsesinstitutionens daglige drift, administrative og pædagogiske beslutninger, beslutninger der i dag træffes af bestyrelsen/ledelsen. Derfor skal magten på den enkelte uddannelsesinstitution fjernes fra rektor/direktør, og lægges i et fælles forum (bestyrelse) af elever, lærere og TAP'er. Der kan skabes mulighed for, at man på den enkelte skole kan vælge at afholde stormøder for alle lærere, elever og TAP'er. Stormøderne skal være øverste myndighed, og bestyrelsen er myndighed mellem stormøderne.
- indflydelse i hverdagen. Undervisningen skal demokratiseres, så der bliver reel mulighed for at eleverne kan tilrettelægge undervisningen i fællesskab med lærerne. I dag er der i bekendtgørelserne for undervisning indskrevet paragraffer, der i folkeskolen handler om samarbejde og ind-

dragelse af eleverne i videst muligt omfang. På de gymnasiale uddannelser skal lærerne præsentere en halvårsplan for eleverne. Enhedslisten ønsker de eksisterende paragraffer strammet op, så der bliver tale om kontinuerlig og reel elevindflydelse i undervisningen. Det kan være i form af en obligatorisk planlægningsuge i begyndelsen af skoleforløbet, hvor elever og lærere sammen planlægger årets forløb, klassens time kan genindføres, således at der bliver en egentlig time, hvor der er mulighed for klassen til at diskutere og evaluere på undervisningen og dagligdagen. Man kan f.eks. gøre det obligatorisk at lave elev/lærerteam (foreslået af bl.a. Danske Gymnasieelevers Sammenslutning), hvor lærere og elever sammen - tværfagligt - tilrettelægger undervisningen. Hvis inddragelse af elever i tilrettelæggelse af undervisningen skal være reel, så skal rammerne for inddragelse beskrives, således at man ude på den enkelte skole har mulighed for at henvise til lovgivningen. De stramme fagbeskrivelser skal afløses af mere rummelige fagbeskrivelser.

- 6 m³ pr. person. Undervisningsministeriets eget bygningsreglement fra 1995 fastsætter en minimumsvolumen på 6 m³ pr. person i et klasseværelse. Det betyder, at klassekvotienten på uddannelserne må nedsættes, så disse krav overholdes.
- ordentlige fysiske rammer. Skolebygningerne skal bygges om, så også lokalerne er tidssvarende. Det vil f.eks. sige grupperum, så det bliver muligt at arbejde i grupper uden at skulle besætte fællesarealerne, samt edb-adgang i alle lokaler, så det bliver praktisk muligt at integrere informationsteknologi i undervisningen osv. osv.
- at være på et hold, hvor man ikke bliver overset. Når der er for mange elever på for lidt plads bliver muligheden for, at eleverne får den nødvendige differentierede undervisning ikke særlig stor.

Desuden viser en arbejdsmiljøundersøgelse fra København, at der er sammenhæng mellem elevernes sundhed og antallet af personer i en klasse - altså at mange elever i klassen giver flere sygdomme. Derfor er det vigtigt med små holdstørrelser. Enhedslisten mener, at der i traditionel klasseundervisning på de bogligt orienterede uddannelser maksimalt må være 22 elever på et hold, at der på erhvervsuddannelsernes praktiske undervisning skal være holdstørrelse på ca. 8, samt at forelæsninger på videregående uddannelser må reguleres efter de fysiske rammer, som auditorierne har. Dvs. at der maksimalt må være det antal studerende, der oprindeligt er beregnet plads til, uden ekstra brug af stole og lign.

- tidssvarende undervisningsmaterialer og udstyr. Undervisningsmaterialer skal være tidssvarende. På grund af den almindelige udsultning af alle uddannelser i de sidste 10-15 år er en stor del af undervisningsmaterialet forældet, bøgerne hænger i laser, og kopier er almindelige i undervisningen. Der skal - selvfølgelig - afsættes de nødvendige midler til at bringe undervisningsmaterialerne op på et tidssvarende niveau. På erhvervsuddannelserne er det vigtigt, at maskinel, der bruges i undervisningen, er lige så tidssvarende som det maskinel, der faktisk er i brug på arbejdsmarkedet. Samtidig skal der investeres i informationsteknologi, så de nødvendige tidssvarende maskiner fysisk er til rådighed, og lærerne skal efteruddannes som forudsætning for, at informationsteknologi bliver integreret i den daglige undervisning.
- en gratis uddannelse. Økonomi må aldrig være en grund til ikke at tage en uddannelse eller få det fulde udbytte af den uddannelse, man er i gang med. Vi ønsker derfor gratis undervisningsmaterialer i hele uddannelsessystemet samtidig med, at det skal være muligt for alle at deltage i undervisningsrelevante ekskursioner.

F. t. beslutn. om elevers og studerendes rettigheder

Skriftlig fremsættelse

Søren Kolstrup (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om elevers og studerendes rettigheder.

(Beslutningsforslag nr. B 120).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.